

Informacja dotycząca towarów giełdowych oraz ryzyka związanego z inwestowaniem w towary giełdowe w PGE Domu Maklerskim S.A.

I. Informacje ogólne

Pojęcie „**inwestycja**” stosowane w niniejszym rozdziale dotyczy zarówno inwestycji *per se*, jak również transakcji na towarach giełdowych, które realizowane są przed uczestników rynku w celu:

1. sprzedaży wytworzonych towarów (np. energii lub paliw);
2. zakupu towarów giełdowych;
3. zabezpieczenia ceny przyszłej takich transakcji.

Inwestycje w towary giełdowe wiążą się z ryzykiem realizacji stopy zwrotu niższej od oczekiwanej przez inwestora. W związku ze specyfiką rynku towarów giełdowych i instrumentów będących w obrocie na tym rynku, istnieje możliwość utraty części lub całości zainwestowanych środków.

Poziom ryzyka i skala możliwych zysków lub strat zależna jest od rodzaju wybranego przez inwestora towaru giełdowego. Zmiana kursów poszczególnych towarów giełdowych zależna jest od wielu, wzajemnie na siebie wpływających czynników m.in. technicznych, ekonomicznych, prawnych i pogodowych.

WAŻNE!

PGE Dom Maklerski S.A. przedstawia poniżej ogólną charakterystykę poszczególnych rynków towarów giełdowych oraz związanego z nimi ryzyka. Istotnym jest fakt, że przedstawione poniżej informacje nie wyczerpują w całkowity sposób charakterystyki ryzyka inwestycyjnego.

II. Rynek Spot (rynek kasowy)

Charakterystyczną cechą rynku spot jest obrót towarami z dostawą w krótkiej perspektywie czasowej. Transakcje zawierane są przy pełnym zabezpieczeniu transakcji przez obie strony. Kupujący musi posiadać środki do pokrycia wszystkich kosztów związanych z transakcją, zaś sprzedający zagwarantować realizację zawartej transakcji. Dostawa towaru i rozliczenie transakcji następują zgodnie z zasadami rozliczeń i specyfikacją instrumentu.

W ramach towarowego Rynku spot wyróżniamy rynki:

1. **Rynek Dnia Następnego** (dalej: „**RDN**”) - Rynek energii elektrycznej

Rynek Dnia Następnego jest rynkiem z fizyczną dostawą energii elektrycznej. Notowania prowadzone są w formie notowań ciągłych oraz kursu jednolitego. Na Rynku Dnia Następnego na Towarowej Giełdzie Energii S.A. (dalej: „**TGE**”), notowania prowadzone są na instrumentach zgodnych ze Szczegółowymi Zasadami Obrotu i Rozliczeń, publikowanymi na stronie internetowej TGE.

2. **Rynek Dnia Bieżącego** (dalej: „**RDB**”) - Rynek energii elektrycznej

Rynek Dnia Bieżącego jest rynkiem z fizyczną dostawą energii elektrycznej. Notowania prowadzone są w formie notowań ciągłych oraz kursu jednolitego. Obrót

prowadzony jest zgodnie z instrumentami wyszczególnionymi w Szczegółowych Zasadach Obrotu i Rozliczeń RDB. Obrót na RDB prowadzony jest w ramach Europejskiego Rynku Dnia Bieżącego Energii Elektrycznej SIDC w modelu XBID. Rynek ten umożliwia transgraniczny handel energią pomiędzy podmiotami na terenie Unii Europejskiej.

3. **Rynek Dnia Następnego i Bieżącego Gazu** (dalej: „**RDNiBg**”)

Przedmiotem obrotu na tym rynku jest gaz ziemny zgodny ze standardem określonym przez Zarząd TGE. Obrót na RDNiBg prowadzony jest na instrumentach określonych w Szczegółowych Zasadach Obrotu i Rozliczeń dla gazu na Rynku Dnia Następnego i Bieżącego, publikowanych na stronach internetowych TGE. Notowania na RDNiBg prowadzone są w formie notowań ciągłych.

4. **Rynek Praw Majątkowych** (dalej: „**Rynek PM**”)

Prawa majątkowe wynikające ze świadectw pochodzenia są towarami giełdowymi. Obrót prawami majątkowymi odbywa się na TGE na sesjach giełdowych oraz poza tymi sesjami, poprzez transakcje pozasesyjne rozliczane i nierozliczane. W obrocie znajdują się następujące rodzaje praw majątkowych:

- 1) Prawa majątkowe wynikające ze świadectw pochodzenia dla energii elektrycznej wyprodukowanej z odnawialnych źródeł energii (tzw. zielone certyfikaty);
- 2) Prawa majątkowe wynikające ze świadectw pochodzenia potwierdzających wytworzenie biogazu rolniczego oraz wprowadzenie go do sieci dystrybucyjnej (tzw. błękitne certyfikaty);
- 3) Prawa majątkowe wynikające ze świadectw efektywności energetycznej wydane przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (URE) dla przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, na zasadach określonych w ustawie o efektywności energetycznej (tzw. białe certyfikaty).

Świadectwa pochodzenia wraz z wynikającymi z nich prawami majątkowymi stanowią jeden z mechanizmów wspierania energetyki niekonwencjonalnej w Polsce. Świadectwa pochodzenia stanowią potwierdzenie wyprodukowania energii w źródle odnawialnym, potwierdzenie wyprodukowania biogazu rolniczego lub potwierdzenie osiągnięcia poprawy efektywności energetycznej. Świadectwa pochodzenia wydawane są przez Prezesa URE zgodnie z przepisami ustawy Prawo energetyczne oraz Ustawy o efektywności energetycznej (dla świadectw efektywności energetycznej).

Obrót na Rynku Praw Majątkowych prowadzony jest zgodnie ze Szczegółowymi Zasadami Obrotu i Rozliczeń oraz Kalendarzem Rynku Praw Majątkowych, które publikowane są na stronach internetowych TGE.

5. **Rynek Towarów Rolno-Spożywczych** (dalej: „**Rynek RTRS**”)

Przedmiotem obrotu na tym rynku są następujące towary:

- 1) Pszenica;
- 2) Żyto;

- 3) Kukurydza;
- 4) Rzepak.

W ramach RTRS notowania prowadzone są w systemie notowań kursu jednolitego oraz w systemie aukcji. Przedmiotem obrotu w systemie kursu jednolitego jest wyłącznie towar zdeponowany we wskazanych przez TGE Magazynach Autoryzowanych. Jest to rynek z fizyczną dostawą towaru. Zasady obrotu oraz szczegółowa specyfikacja instrumentów dostępna jest na stronie internetowej TGE.

III. Rynek Terminowy

Podmioty mogą zawierać transakcje na prowadzonej przez TGE na Zorganizowanej Platformie Obrotu (Organised Trading Facility, dalej: „**OTF**”) w ramach następujących rynków: Rynku Terminowego Produktów z dostawą energii elektrycznej (dalej: „**RTPE**”), Rynku Terminowego Produktów z dostawą gazu (dalej: „**RTPG**”) oraz Rynku Terminowego Praw Majątkowych (dalej: „**RTPM**”), którego produkty są instrumentami finansowymi.

OTF to Zorganizowana Platforma Obrotu, przez którą rozumie się wielostronny system, niebędący rynkiem regulowanym ani alternatywnym systemem obrotu, kojarzący w sposób uznaniowy składane przez podmioty trzecie oferty kupna i sprzedaży. Przedmiotem obrotu na OTF mogą być różne instrumenty (w tym strukturyzowane produkty finansowe, uprawnienia do emisji, instrumenty pochodne) oraz produkty energetyczne będące przedmiotem obrotu hurtowego, które muszą być wykonywane przez fizyczną dostawę.

1. Rynek Terminowy Produktów z dostawą energii elektrycznej prowadzony na OTF przez TGE (dalej: „**RTPE**”)

Rynek, na którym notowane są kontrakty terminowe typu forward, z fizyczną dostawą energii, z tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym i rocznym okresem wykonania. Zawieranie transakcji na RTPE wiąże się z koniecznością złożenia zabezpieczeń w systemie gwarantowania rozliczeń prowadzonym przez Izbę Rozrachunkową Giełd Towarowych S.A. (dalej: „**IRGIT**”). Obrót prowadzony jest w formie notowań ciągłych oraz w systemie aukcyjnym. Dokładna specyfikacja instrumentów notowanych na rynku oraz warunki obrotu dostępne są na stronie internetowej TGE.

2. Rynek Terminowy Produktów z dostawą gazu prowadzony na OTF przez TGE (dalej: „**RTPG**”)

Rynek, na którym prowadzony jest obrót kontraktami terminowymi typu forward, z fizyczną dostawą gazu, z tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym, sezonowym i rocznym okresem wykonania. Obrót prowadzony jest w formie notowań ciągłych oraz w systemie aukcyjnym.

Zawieranie transakcji na RTPG wiąże się ze złożeniem zabezpieczeń w systemie gwarantowania rozliczeń prowadzonym przez IRGIT. Dokładna specyfikacja instrumentów dostępnych na rynku oraz warunki obrotu dostępne są na stronie internetowej TGE.

IV. Główne czynniki ryzyka – Rynek Spot

Poniżej przedstawione zostały główne ryzyka związane z inwestowaniem w poszczególne towary będące w obrocie na towarowym Rynku Spot (rynek kasowy). Wszelkie decyzje inwestycyjne powinny uwzględniać negatywny wpływ możliwości materializacji poszczególnych lub wszystkich wymienionych ryzyk. Przedstawione poniżej informacje nie wyczerpują całego zbioru potencjalnych ryzyk, związanych z inwestowaniem w towary giełdowe.

1. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe związane z obrotem towarami na Rynku Spot odnosi się do możliwości poniesienia strat finansowych wynikających z wahań cen towarów. Zmiany te mogą być spowodowane czynnikami ekonomicznymi, politycznymi, regulacyjnymi oraz pogodowymi, które wpływają na podaż i popyt na te towary.

2. Ryzyko ceny

Ryzyko związane ze zmianą kursu danego towaru (instrumentu). W przypadku poszczególnych towarów i instrumentów zmienność cen może być znaczna, co może przełożyć się na poziom osiągniętej stopy zwrotu lub ostatecznej ceny zakupu bądź sprzedaży towaru.

3. Ryzyko płynności

Na Rynku Spot, w przypadku poszczególnych towarów mogą wystąpić trudności w zawarciu transakcji zakupu lub sprzedaży dla danego wolumenu w związku z małą płynnością (obrotem) na danym towarze. Dodatkowo, zwiększony popyt lub podaż może niekorzystnie wpłynąć na poziom kursów rynkowych. Inwestor może mieć problemy z zamknięciem uprzednio otwartej pozycji, po oczekiwanej cenie, z powodu braku zleceń przeciwnych. Płynność instrumentu może również zależeć od aktywności animatorów rynku.

4. Ryzyko specyficzne

Jest ściśle związane z poszczególnymi towarami i samym Rynkiem towarów (spot). W tej grupie znajduje się także szereg ryzyk związanych z techniczną stroną funkcjonowania całego sektora energetycznego oraz rolnego, w tym, w szczególności ryzyko związane z funkcjonowaniem Systemu Magazynów Autoryzowanych. Dodatkowo w ramach rynku rolnego należy zwrócić uwagę na możliwość zakwestionowania jakości dostarczonego towaru (złożenie reklamacji przez stronę kupującą), która może znacznie wydłużyć okres oczekiwania na otrzymanie środków pieniężnych z tytułu sprzedaży.

5. Ryzyko prawne

Rynek towarowy podlega aktom prawnym ustawodawczym i wykonawczym, które mogą mieć wpływ na cenę danego towaru. Niekorzystne zmiany prawne mogą w znaczny sposób wpłynąć na wynik finansowy inwestycji. W ramach rozpatrywania ryzyka prawnego należy również uwzględnić ryzyko podatkowe, w tym w szczególności związane z podatkiem VAT.

6. Ryzyko dostawy

Ryzyko związane z niedostarczeniem towaru w określonym terminie przez sprzedającego. PGE DM nie ponosi odpowiedzialności za fizyczną dostawę danego towaru w ramach zawartych transakcji lub jego wadliwość.

V. Główne czynniki ryzyka - Rynek Terminowy Towarowy

Poniżej przedstawione zostały główne ryzyka związane z inwestowaniem w poszczególne instrumenty będące w obrocie na towarowym rynku terminowym. Wszelkie decyzje inwestycyjne powinny uwzględniać negatywny wpływ możliwości materializacji poszczególnych lub wszystkich wymienionych ryzyk. Przedstawione poniżej informacje nie wyczerpują całego zbioru potencjalnych ryzyk związanych z inwestowaniem w kontrakty terminowe. Wszelkie decyzje inwestycyjne powinny być podejmowane na podstawie odpowiedniej znajomości specyfiki danych instrumentów Rynku Terminowego Towarowego oraz szeregu ryzyk związanych z obrotem tymi instrumentami.

1. Efekt dźwigni finansowej

Obrót na Rynku Terminowym Towarowym z fizyczną dostawą związany jest z systemem zabezpieczeń i depozytów. W związku z ograniczonymi wymogami kapitałowymi, związanymi z otwarciem pozycji na kontrakcie (wniesienie jedynie depozytu zabezpieczającego zamiast całej wartości kontraktu, wykorzystywanie dźwigni finansowej), inwestycje w kontrakty terminowe obarczone są wysokim ryzykiem. Klient powinien liczyć się nie tylko z możliwością utraty całości zainwestowanego kapitału, ale również z potencjalną stratą przekraczającą wielkość pierwotnie opłaconego depozytu.

2. Ryzyko związane z koniecznością uzupełniania depozytów zabezpieczających

Otwarcie pozycji na Rynku Terminowym Towarowym wiąże się z wymogiem wpłacenia i utrzymywania odpowiedniego poziomu Depozytów Zabezpieczających, który jest uzależniony od specyfikacji kontraktu oraz jego ceny transakcyjnej i bieżącej rynkowej wyceny.

W przypadku spadku środków w depozycie zabezpieczającym poniżej określonego przez PGE DM minimalnego poziomu, inwestor posiadający otwarte pozycje zostaje wezwany do uzupełnienia depozytu. Gdy uzupełnienie nie zostanie dokonane w określonym czasie, pozycje danego inwestora będą zamykane. Zamykanie pozycji może odbyć się po kursie niższym niż pierwotne otwarcie pozycji, jeżeli aktualna cena rynkowa będzie poniżej ceny zakupu.

3. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe związane z obrotem towarami na Rynku Terminowym Towarowym odnosi się do możliwości poniesienia strat finansowych wynikających z wahań cen kontraktów terminowych na towary energetyczne, takie jak energia elektryczna lub gaz ziemny. Zmiany te mogą być spowodowane czynnikami ekonomicznymi, politycznymi, regulacyjnymi oraz pogodowymi, które wpływają na podaż i popyt na te towary. Dodatkowo, ryzyko to jest potęgowane przez efekt dźwigni finansowej, który może zwiększać zmienność cen i potencjalne straty.

4. **Ryzyko ceny**

Ryzyko ceny związane jest ze zmianą kursów instrumentów terminowych i ceny instrumentu bazowego. Kurs instrumentu terminowego zależy głównie od ceny instrumentu bazowego. Inwestor zawierający transakcje na Rynku Terminowym Towarowym jest narażony na większe ryzyko zmiany kursów niż na rynku instrumentu bazowego w związku z istnieniem tzw. efektu dźwigni finansowej.

5. **Ryzyko płynności**

Na Rynku Terminowym Towarowym, w przypadku poszczególnych kontraktów, mogą wystąpić trudności w zawarciu transakcji zakupu lub sprzedaży dla danego wolumenu w związku z małą płynnością (obrotem) na danym instrumencie. Dodatkowo, zwiększony popyt lub podaż może niekorzystnie wpłynąć na poziom kursów rynkowych.

Inwestor może mieć problemy z zamknięciem uprzednio otwartej pozycji, po oczekiwanej cenie z powodu braku zleceń przeciwnych.

6. **Ryzyko specyficzne**

Jest ściśle związane z Rynkiem Terminowym Towarowym i samym produktem bazowym. W tej grupie znajduje się także szereg ryzyk związanych z techniczną stroną funkcjonowania całego sektora energetycznego, a także czynników, które w znaczny sposób na niego wpływają, między innymi: czynniki pogodowe.

7. **Ryzyko prawne**

Sektor energetyczny podlega aktom prawnym ustawodawczym i wykonawczym zarówno w zakresie legislacji krajowej, jak i unijnej, które mogą mieć wpływ na cenę danego towaru. Niekorzystne zmiany prawne mogą w znaczny sposób wpłynąć na wynik finansowy inwestycji.

8. **Ryzyko dostawy**

Rozliczenie kontraktów terminowych na TGE następuje przez fizyczną dostawę. W związku z tym istnieje ryzyko dostawy towaru, które dzięki funkcjonowaniu systemu depozytów zabezpieczających oraz funduszu gwarancyjnego zostało znacznie ograniczone.

PGE DM nie ponosi odpowiedzialności za fizyczną dostawę lub odbiór energii elektrycznej lub paliwa gazowego w ramach kontraktów terminowych, zawartych na Rynku Terminowym Towarowym TGE.